Registered in Germany Europa Revue Journal
ISSN: 1862-6564 Vol. 6 No. 10 (2026) Published October 24, 2026

THE INTERRELATIONSHIP BETWEEN YOUTH ENTREPRENEURSHIP, DIGITAL TECHNOLOGIES, AND SOCIAL LEADERSHIP

Abdullayev Sunnat Nurulla o‘g‘li
Sarbon University, Undergraduate Student, Second Year, Field of Study: Jurisprudence
Rabbimov Umidjon Alisher o‘g‘li
Sarbon University, Undergraduate Student, First Year, Field of Study: Jurisprudence

Abstract

This article examines the interrelationship between youth entrepreneurship, digital technologies, and social leadership from the perspective of human capital development. Rather than treating these areas as separate forms of activity, the study conceptualizes them as interconnected mechanisms that shape young people’s capacity to transform ideas into practical outcomes. Entrepreneurship is understood as a means of creating value, digital technologies as tools for expanding and disseminating that value, and social leadership as a mechanism for coordinating resources, collective action, and responsibility. Drawing on institutional analysis, a review of the academic literature, comparative analysis, and conceptual modelling, the study proposes an author-developed model based on the sequence “idea — value creation — digital scaling — collective implementation — outcome evaluation.” The model suggests that the effectiveness of youth-led initiatives should be assessed not merely by participation in events, but also by the competencies acquired, products or services created, collaborative relationships established, and socioeconomic outcomes achieved. The scientific novelty of the study lies in integrating the functional relationships among these three domains into a unified framework and developing criteria for evaluating their combined contribution. The proposed model may serve as a theoretical basis for future empirical research.

Keywords

youth entrepreneurship, digital technologies, social leadership, human capital, digital competence, innovation, collaborative governance, professional development.

YOSHLAR TADBIRKORLIGI, RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA IJTIMOIY YETAKCHILIKNING O‘ZARO BOG‘LIQLIGI

Abdullayev Sunnat Nurulla o‘g‘li

Sarbon universiteti, “Yurisprudensiya” ta’lim yo‘nalishi, 2-bosqich talabasi

Rabbimov Umidjon Alisher o‘g‘li

Sarbon universiteti, “Yurisprudensiya” ta’lim yo‘nalishi, 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada yoshlar tadbirkorligi, raqamli texnologiyalar va ijtimoiy yetakchilikning o‘zaro bog‘liqligi inson kapitalini rivojlantirish nuqtayi nazaridan tahlil qilinadi. Tadqiqotda ushbu yo‘nalishlar alohida faoliyat turlari sifatida emas, balki yoshlarning g‘oyalarni amaliy natijaga aylantirish salohiyatini shakllantiruvchi o‘zaro bog‘liq mexanizmlar sifatida ko‘rib chiqiladi. Tadbirkorlik qiymat yaratish, raqamli texnologiyalar yaratilgan qiymatni kengaytirish va ommalashtirish, ijtimoiy yetakchilik esa resurslar, jamoaviy harakat va mas’uliyatni muvofiqlashtirish vositasi sifatida talqin qilinadi. Institutsional yondashuv, ilmiy adabiyotlar tahlili, qiyosiy tahlil va konseptual modellashtirish usullari asosida “g‘oya — qiymat yaratish — raqamli kengaytirish — jamoaviy amalga oshirish — natijani baholash” ketma-ketligiga asoslangan mualliflik modeli taklif etiladi. Model yoshlar loyihalarining natijadorligini faqat tadbirlarda ishtirok etish bilan emas, balki shakllangan ko‘nikmalar, yaratilgan mahsulot yoki xizmat, jamoaviy hamkorlik va ijtimoiy-iqtisodiy natijalar orqali baholashni nazarda tutadi. Tadqiqotning ilmiy yangiligi uch yo‘nalish o‘rtasidagi funksional bog‘liqlikni yagona tizimda ifodalash hamda uni baholash mezonlarini ishlab chiqishda namoyon bo‘ladi. Taklif etilgan model kelgusida empirik tadqiqotlar orqali tekshirilishi mumkin.

Kalit so‘zlar: yoshlar tadbirkorligi, raqamli texnologiyalar, ijtimoiy yetakchilik, inson kapitali, raqamli kompetensiya, innovatsiya, jamoaviy boshqaruv, kasbiy rivojlanish.

Аннотация: В данной статье анализируется взаимосвязь молодёжного предпринимательства, цифровых технологий и социального лидерства с точки зрения развития человеческого капитала. В исследовании указанные направления рассматриваются не как отдельные виды деятельности, а как взаимосвязанные механизмы, формирующие способность молодёжи преобразовывать идеи в практические результаты. Предпринимательство трактуется как средство создания ценности, цифровые технологии — как инструмент расширения и

распространения созданной ценности, а социальное лидерство — как механизм координации ресурсов, коллективных действий и ответственности. На основе институционального подхода, анализа научной литературы, сравнительного анализа и концептуального моделирования предлагается авторская модель, построенная по последовательности «идея — создание ценности — цифровое масштабирование — коллективная реализация — оценка результатов». Модель предполагает оценку результативности молодёжных проектов не только по участию в мероприятиях, но и по приобретённым компетенциям, созданным продуктам или услугам, сформированным механизмам командного взаимодействия и достигнутым социально-экономическим результатам. Научная новизна исследования заключается в системном представлении функциональной взаимосвязи трёх направлений в рамках единой модели, а также в разработке критериев оценки их совокупного вклада. Предложенная модель может служить теоретической основой для проведения дальнейших эмпирических исследований.

Ключевые слова: молодёжное предпринимательство, цифровые технологии, социальное лидерство, человеческий капитал, цифровая компетентность, инновации, коллективное управление, профессиональное развитие.

Kirish. Raqamli transformatsiya, mehnat bozoridagi o‘zgarishlar va innovatsion iqtisodiyotning rivojlanishi yoshlarning jamiyatdagi roliga yangicha talablarni qo‘ymoqda. Zamonaviy sharoitda yoshlarning raqobatbardoshligi faqat nazariy bilim yoki muayyan kasbni egallash bilan belgilanmaydi. Muammoni aniqlash, mustaqil qaror qabul qilish, raqamli vositalardan foydalanish, boshqa insonlar bilan hamkorlik qilish va mavjud resurslarni aniq maqsad sari yo‘naltirish qobiliyatlari ham muhim ahamiyat kasb etadi. Xalqaro mehnat tashkilotining yoshlar bandligiga bag‘ishlangan 2024-yilgi hisobotida yoshlarning mehnat bozoriga kirishi, munosib ish imkoniyatlari va bandlikdagi tengsizlik masalalari yoritilgan. Bu holat yoshlarni rivojlantirish masalasini faqat ta’lim olish yoki ishga joylashish bilan cheklamasdan, ularning iqtisodiy tashabbus ko‘rsatish va yangi imkoniyatlar yaratish salohiyati bilan bog‘liq holda o‘rganishni talab qiladi. Yoshlar tadbirkorligi iqtisodiy ehtiyojlarni aniqlash va ularga mos mahsulot yoki xizmatlarni yaratish imkonini beradi. Raqamli texnologiyalar esa g‘oyalarni ommaga

yetkazish, mijozlar bilan muloqot qilish, bozorni o‘rganish va faoliyatni samaraliroq tashkil etishga yordam beradi. Ijtimoiy yetakchilik ushbu imkoniyatlardan foydalanish jarayonida jamoani birlashtirish, vazifalarni taqsimlash va umumiy natija uchun mas’uliyatni shakllantirishga xizmat qiladi. Biroq ushbu uch yo‘nalishning birgalikda mavjudligi avtomatik ravishda muvaffaqiyatli natija bermaydi. Yoshda tadbirkorlik g‘oyasi bo‘lishi mumkin, lekin uni bozorga olib chiqish uchun raqamli ko‘nikmalar yetishmasligi ehtimoli mavjud. Raqamli vositalardan yaxshi foydalana oladigan yosh esa jamoani boshqarish, resurslarni rejalashtirish yoki loyihaning iqtisodiy samaradorligini baholashda qiynalishi mumkin. Shuning uchun asosiy ilmiy muammo ushbu yo‘nalishlarni shunchaki birlashtirish emas, balki ularning bir-birini qanday to‘ldirishi va yoshlar salohiyatiga qanday ta’sir ko‘rsatishini aniqlashdan iborat.

Tadqiqot maqsadi — yoshlar tadbirkorligi, raqamli texnologiyalar va ijtimoiy yetakchilik o‘rtasidagi funksional bog‘liqlikni aniqlash hamda ushbu bog‘liqlikni amaliy jihatdan baholash imkonini beruvchi konseptual modelni ishlab chiqish.

Tadqiqot vazifalari:

1. Yoshlar tadbirkorligi, raqamli kompetensiya va ijtimoiy yetakchilikning nazariy asoslarini tahlil qilish.
2. Ushbu yo‘nalishlar o‘rtasidagi bevosita va bilvosita bog‘liqliklarni aniqlash.
3. Ularni birlashtiruvchi mualliflik konseptual modelini ishlab chiqish.
4. Model natijalarini baholash uchun amaliy mezonlar taklif etish.
5. Oliy ta’lim muassasalarida yoshlar tashabbuslarini rivojlantirishga doir tavsiyalar ishlab chiqish.

Adabiyotlar tahlili. Tadbirkorlik, raqamli texnologiyalar va yetakchilikka oid ilmiy adabiyotlar mazkur mavzuning turli jihatlarini yoritadi. Ularni birgalikda tahlil qilish uch yo‘nalish o‘rtasidagi bog‘liqlikni tushuntirish uchun nazariy asos yaratadi.

Schumpeter iqtisodiy rivojlanishda innovatsiya va tadbirkorning roliga e’tibor qaratib, yangi kombinatsiyalarni amalga oshirishni iqtisodiy o‘zgarishlarning muhim manbalaridan biri sifatida izohlaydi [1]. Drucker esa innovatsiya va tadbirkorlikni imkoniyatlarni tizimli aniqlash hamda ulardan amaliy foydalanish jarayoni sifatida o‘rganadi [2]. Ushbu yondashuvlar yoshlar tadbirkorligini shunchaki biznes ochish bilan

cheklamasdan, muammoni aniqlash va qiymat yaratish qobiliyati sifatida tahlil qilishga asos beradi. Bacigalupo va hammualliflar ishlab chiqqan EntreComp kompetensiyalar tizimida tadbirkorlik imkoniyatlarni aniqlash, resurslarni safarbar etish va g‘oyalarni amaliy harakatga aylantirish bilan bog‘lanadi [3]. Northouse yetakchilikni turli nazariy yondashuvlar asosida tahlil qilib, jamoaviy maqsadlar va insonlar o‘rtasidagi munosabatlarning ahamiyatini yoritadi [4]. Ushbu manbalar tadbirkorlik tashabbusini amaliy natijaga aylantirishda ham resurslarni boshqarish, ham insonlar bilan samarali ishlash ko‘nikmalari zarurligini tushuntiradi. OECDning kichik va o‘rta biznesni raqamli transformatsiya qilishga bag‘ishlangan tadqiqoti raqamli vositalar biznesning turli funksiyalarini o‘zgartirishi mumkinligini, biroq ulardan foydalanish imkoniyatlari va natijalari korxonalar salohiyatiga qarab farqlanishini ko‘rsatadi [5]. Herani yoshlarning raqamli faolligi va ijtimoiy tadbirkorlik o‘rtasidagi munosabatni o‘rgangan [6]. Alzate va hammualliflar esa yoshlar ijtimoiy tadbirkorligiga oid tadqiqot yo‘nalishlarini strategiya, iqtisodiyot va innovatsiya nuqtayi nazaridan umumlashtirgan [7]. Ushbu ishlar raqamli texnologiyalarni mustaqil maqsad sifatida emas, balki iqtisodiy yoki ijtimoiy qiymat yaratishga xizmat qiluvchi vosita sifatida ko‘rib chiqish zarurligini ko‘rsatadi. UNESCO Statistika instituti tomonidan ishlab chiqilgan raqamli savodxonlikka oid doiraviy yondashuv raqamli kompetensiyalarni baholash uchun tushunchaviy asos beradi [8]. Jahon banki tomonidan e’lon qilingan, Malidagi yosh tadbirkorlarning raqamli ko‘nikmalarini baholashga bag‘ishlangan 2025-yilgi ish esa raqamli vositalardan foydalanish haqidagi o‘z-o‘zini baholash bilan amaliy vazifalarni bajara olish darajasini farqlash muhimligini ko‘rsatadi [9]. Bu yondashuvlar yoshlarning raqamli salohiyatini faqat texnologiyalardan foydalanish imkoniyati bilan emas, balki amaliy vazifalarni bajarish qobiliyati bilan ham baholash zarurligini asoslaydi. O‘zbekiston Respublikasining yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risidagi Qonuni yoshlarning intellektual, ijodiy va boshqa salohiyatini rivojlantirish uchun sharoit yaratishga qaratilgan huquqiy asoslardan biridir [11]. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 2023-yilgi yangi tahriri esa shaxs, jamiyat va davlat o‘rtasidagi munosabatlarning umumiy konstitutsiyaviy asoslarini belgilaydi [12]. Ushbu hujjatlar yoshlarning tashabbuslarini rivojlantirish masalasini milliy huquqiy va ijtimoiy

kontekstda ko‘rib chiqish imkonini beradi. Umuman olganda, ko‘rib chiqilgan manbalarda tadbirkorlik, raqamli kompetensiyalar va yetakchilikning alohida jihatlari yoritilgan. Ushbu maqolaning asosiy tahliliy yo‘nalishi esa ularni yagona jarayon doirasida birlashtirishdan iborat: tadbirkorlik qiymat yaratish g‘oyasini shakllantiradi, raqamli texnologiyalar uning qamrovini kengaytiradi, ijtimoiy yetakchilik esa g‘oyani jamoaviy faoliyat orqali amalga oshirishga yordam beradi.

Metodologiya. Tadqiqot nazariy-konseptual xarakterga ega. Unda yoshlar tadbirkorligi, raqamli texnologiyalar va ijtimoiy yetakchilikning o‘zaro bog‘liqligi mavjud ilmiy manbalar va normativ hujjatlar asosida tahlil qilinadi. Maqolada mustaqil so‘rovnoma yoki statistik tajriba natijalari keltirilmaydi; shu sababli taklif etilgan model empirik jihatdan isbotlangan qonuniyat emas, balki kelgusida sinovdan o‘tkazilishi mumkin bo‘lgan nazariy yondashuv sifatida taqdim etiladi.

Tadqiqotda quyidagi usullardan foydalaniladi:

Tizimli tahlil — uchta yo‘nalishning alohida funksiyalari va o‘zaro ta’sirini aniqlash uchun.

Qiyosiy tahlil — tadbirkorlik, raqamli kompetensiya va yetakchilikka oid ilmiy yondashuvlarni solishtirish uchun.

Kontent tahlili — ilmiy adabiyotlar va tegishli normativ manbalardagi asosiy tushunchalarni ajratish uchun.

Konseptual modellashtirish — aniqlangan bog‘liqliklarni yagona modelga birlashtirish va baholash mezonlarini ishlab chiqish uchun.

Tahlilning markaziy obyekti sifatida yoshlar tomonidan amalga oshiriladigan tadbirkorlik, ijtimoiy yoki ta’limiy loyiha olinadi. Bunday loyiha orqali g‘oyani aniqlashdan tortib, uni amalga oshirish va natijalarni baholashgacha bo‘lgan jarayonni yaxlit ko‘rib chiqish mumkin.

Tahlil va natijalar. Tadbirkorlikni faqat yangi korxona tashkil etish yoki daromad olish faoliyati bilan cheklash uning rivojlantiruvchi ahamiyatini to‘liq ochib bermaydi. Tadbirkorlikning asosiy mazmuni mavjud ehtiyojni aniqlash, ushbu ehtiyojga mos yechim taklif etish va natijada iqtisodiy yoki ijtimoiy qiymat yaratishdan iborat. Yoshlar uchun ushbu jarayon amaliy o‘rganish imkoniyatini yaratadi. Masalan, talabalar orasida

muayyan xizmatga ehtiyoj borligi aniqlansa, yoshlar ushbu ehtiyojni o‘rganishi, xizmat ko‘rsatish usulini ishlab chiqishi, xarajatlarni hisoblab chiqishi va uning foydalanuvchilar uchun qanchalik maqbul ekanini sinab ko‘rishi mumkin. Bunda g‘oyaning mavjudligi hali tadbirkorlik natijasi hisoblanmaydi. G‘oya amaliy yechimga aylanishi uchun bozor yoki foydalanuvchi ehtiyojini tekshirish, resurslarni rejalashtirish va natijani baholash zarur. Tadbirkorlik kompetensiyalariga oid EntreComp tizimi ham imkoniyatlarni aniqlash, resurslarni safarbar etish va g‘oyalarni harakatga aylantirishni o‘zaro bog‘liq yo‘nalishlar sifatida ko‘radi. Shu nuqtayi nazardan, yoshlar tadbirkorligining rivojlantiruvchi ahamiyati faqat biznesning moliyaviy natijasida emas, balki muammoni tahlil qilish, qaror qabul qilish, tavakkalchilikni baholash va tajribadan xulosa chiqarish ko‘nikmalarida ham namoyon bo‘ladi. Shu bilan birga, har qanday tashabbusning muvaffaqiyati kafolatlanmaydi. Moliyaviy resurslarning cheklanganligi, bozor talabining noto‘g‘ri baholanishi yoki boshqaruvdagi kamchiliklar natijaga salbiy ta’sir qilishi mumkin. Shuning uchun yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda faqat g‘oyalarni rag‘batlantirish emas, balki ularni sinovdan o‘tkazish va xatolardan o‘rganish imkoniyatlarini yaratish ham muhimdir.

Raqamli texnologiyalar yoshlar tadbirkorligida uchta asosiy vazifani bajarishi mumkin: axborot olish, auditoriyaga chiqish va faoliyatni muvofiqlashtirish.

Birinchidan, internet va raqamli platformalar orqali yoshlar iste’molchilarning ehtiyojlari, raqobatchilar faoliyati va bozordagi takliflar haqida ma’lumot to‘plashi mumkin. Bu ma’lumotlar biznes g‘oyasini tekshirish va mahsulot yoki xizmatni takomillashtirish uchun asos bo‘lib xizmat qiladi.

Ikkinchidan, ijtimoiy tarmoqlar, elektron savdo platformalari va raqamli kontent vositalari mahsulot yoki xizmatni kengroq auditoriyaga tanishtirish imkonini beradi. Biroq auditoriyaga chiqishning o‘zi iqtisodiy natijani kafolatlamaydi. Kontent ko‘rilishlari, kuzatuvchilar soni va mijozlarning real xaridlari turli ko‘rsatkichlar bo‘lib, ularni bir-biridan farqlash zarur.

Uchinchidan, raqamli vositalar vazifalarni taqsimlash, ish jarayonini kuzatish, mijozlar bilan aloqalarni yuritish va loyiha natijalarini qayd etishga yordam beradi. OECD tadqiqoti korxonalarning raqamli transformatsiyasi turli faoliyat funksiyalariga

ta’sir qilishini, biroq raqamli vositalardan foydalanish darajasi hamda natijalari biznesning imkoniyatlariga qarab farqlanishini ko‘rsatadi [5]. Shu sababli yoshlar raqamli kompetensiyasini baholashda faqat qurilma yoki platformadan foydalanish imkoniyatini emas, balki muayyan vazifani mustaqil bajarish, axborotning ishonchliligini tekshirish, ma’lumotlarni mas’uliyat bilan ishlatish va raqamli vositalar yordamida amaliy natijaga erishish qobiliyatini ham hisobga olish kerak.

Tadbirkorlik g‘oyasi va raqamli imkoniyatlar mavjud bo‘lsa ham, loyiha bir nechta ishtirokchining hamkorligini talab qilganida uni boshqarish masalasi yuzaga keladi. Bunday vaziyatda ijtimoiy yetakchilik vazifalarni taqsimlash, umumiy maqsadni belgilash, ishtirokchilar o‘rtasida muloqotni yo‘lga qo‘yish va mas’uliyatni muvofiqlashtirish orqali namoyon bo‘ladi. Yetakchilikni faqat rasmiy rahbarlik lavozimi bilan tenglashtirish to‘g‘ri emas. Loyiha doirasida muammoni birinchi bo‘lib aniqlagan, jamoaga yechim taklif qilgan, muhim vazifani o‘z zimmasiga olgan yoki kelishmovchilikni konstruktiv hal etishga yordam bergan ishtirokchi ham yetakchilik ko‘nikmalarini namoyon qilishi mumkin. Masalan, talabalar sport musobaqasini tashkil etayotgan bo‘lsa, iqtisodiy rejalashtirish, ishtirokchilar bilan aloqa, musobaqani raqamli vositalar orqali yoritish va tadbir yakunlarini baholash kabi vazifalar bir-biriga bog‘lanadi. Tashkilotchi vazifalarni aniq taqsimlamasa yoki jamoa ichidagi axborot almashinuvi sust bo‘lsa, yaxshi g‘oya ham kutilgan natijani bermasligi mumkin. Shu jihatdan, ijtimoiy yetakchilik tadbirkorlik va raqamli texnologiyalarni birlashtiruvchi tashkiliy mexanizm sifatida namoyon bo‘ladi. U faqat topshiriq berish bilan emas, balki ishtirokchilarni umumiy maqsadga jalb qilish, ularning hissasini muvofiqlashtirish va yakuniy natija uchun javobgarlikni shakllantirish bilan tavsiflanadi. Yoshlar tadbirkorligi, raqamli texnologiyalar va ijtimoiy yetakchilikni birlashtiruvchi asosiy mexanizm — g‘oyani amaliy qiymatga aylantirish jarayonidir. Ushbu jarayonda har bir yo‘nalish alohida vazifani bajaradi.

Yo‘nalish	Asosiy vazifa	Amaliy natija
Yoshlar tadbirkorligi	Ehtiyojni aniqlash va yechim yaratish	Mahsulot, xizmat yoki loyiha g‘oyasi

Raqamli texnologiyalar	Axborot olish, yechimni yetkazish va jarayonlarni tashkil etish	Kengroq qamrov va samarali kommunikatsiya
Ijtimoiy yetakchilik	Jamoani birlashtirish, vazifalarni taqsimlash va mas'uliyatni muvofiqlashtirish	Kelishilgan va muvofiqlashtirilgan faoliyat
Natijalarni baholash	Faoliyat natijalarini mezonlar asosida tekshirish	Takomillashtirish uchun dalillar

Ushbu munosabatda uch yo‘nalishning bir-birini to‘ldirishi muhim. Tadbirkorlik muammoni yechishga qaratilgan maqsadni belgilaydi, raqamli texnologiyalar yechimni ishlab chiqish va tarqatish imkoniyatlarini kengaytiradi, yetakchilik esa odamlar va resurslarni umumiy natijaga yo‘naltiradi. Biroq ushbu jarayonni qat’iy va har doim bir xil natija beradigan ketma-ketlik deb tushunmaslik lozim. Ayrim loyihalarda raqamli tahlil ehtiyojni aniqlashning o‘ziga yordam beradi; boshqa holatlarda esa jamoa bilan ishlash davomida dastlabki biznes g‘oyasi o‘zgarishi mumkin. Demak, jarayonning muhim xususiyati faqat bosqichlarning ketma-ketligi emas, balki ularning o‘zaro qayta aloqasi va takomillashish imkoniyatidir.

Yuqoridagi tahlil asosida yoshlar tadbirkorligi, raqamli texnologiyalar va ijtimoiy yetakchilikning o‘zaro bog‘liqligini ifodalovchi “Yoshlar tashabbusini natijaga aylantirish modeli” taklif etiladi.

1. Ehtiyoj va imkoniyatni aniqlash. Muammo, foydalanuvchi ehtiyoji yoki ijtimoiy talabni aniqlash

2. Qiymat yaratish g‘oyasi. Tadbirkorlik tafakkuri, yechim va resurslar rejasini ishlab chiqish

3. Raqamli vositalar orqali sinash va kengaytirish. Auditoriyani o‘rganish, yechimni taqdim etish va fikr-mulohazalarni yig‘ish

4. Jamoaviy amalga oshirish. Yetakchilik, vazifalarni taqsimlash, resurslarni muvofiqlashtirish va hamkorlik

5. Natijani baholash va takomillashtirish. Amaliy natijalar, shakllangan ko‘nikmalar va keyingi o‘zgarishlarni aniqlash

Barcha bosqichlarga ta’sir qiluvchi shartlar: Resurslar;Raqamli savodxonlik; Jamoaviy ishonch

Modelning mazmuni

Birinchi bosqich — ehtiyojni aniqlash. Yoshlar hal qilinishi kerak bo‘lgan muammoni yoki foydalanilmagan imkoniyatni aniqlaydi. Ushbu bosqichda taxmin bilan real ehtiyojni farqlash muhim.

Ikkinchi bosqich — qiymat yaratish g‘oyasi. Aniqlangan ehtiyojga javob beradigan yechim taklif etiladi. Uning amalga oshirish imkoniyati, zarur resurslari, kutilayotgan foydasi va ehtimoliy cheklovlari ko‘rib chiqiladi.

Uchinchi bosqich — raqamli vositalar orqali sinash va kengaytirish. G‘oya maqsadli auditoriyaga taqdim etiladi, fikr-mulohazalar yig‘iladi va zarur bo‘lsa, yechim qayta ishlab chiqiladi. Bu bosqich raqamli faoliyatni faqat reklama emas, balki o‘rganish va takomillashtirish vositasi sifatida ham ko‘radi.

To‘rtinchi bosqich — jamoaviy amalga oshirish. Vazifalar, muddatlar va resurslar taqsimlanadi. Yetakchilik jamoa a’zolarining imkoniyatlarini birlashtirish va umumiy maqsadga erishishga ko‘maklashish orqali namoyon bo‘ladi.

Beshinchi bosqich — natijani baholash. Loyiha kutilgan natijaga erishgan-erishmagani, qanday ko‘nikmalar shakllangani va qaysi jihatlar yaxshilanishi kerakligi aniqlanadi. Baholash natijalari keyingi loyihaning boshlang‘ich ma’lumotiga aylanadi. Modelning muhim jihati shundaki, beshinchi bosqich birinchi bosqich bilan qayta bog‘lanadi: natijalarni baholash yangi ehtiyojlarni aniqlashga va keyingi tashabbusni takomillashtirishga yordam beradi. Shu tariqa model oddiy bir yo‘nalishli ketma-ketlik emas, balki uzluksiz o‘rganish va takomillashish jarayonini ifodalaydi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi uchta yo‘nalishda namoyon bo‘ladi.

Birinchidan, tadbirkorlik, raqamli texnologiyalar va ijtimoiy yetakchilik o‘zaro bog‘liq, ammo funksional jihatdan farqlanuvchi mexanizmlar sifatida yagona modelga birlashtiriladi. Tadbirkorlik qiymat yaratish g‘oyasini, raqamli texnologiyalar uning sinovdan o‘tkazilishi va kengaytirilishini, yetakchilik esa jamoaviy amalga oshirilishini ta’minlovchi vazifalar bilan izohlanadi.

Ikkinchidan, yoshlar rivojlanishini faqat tadbirlarda qatnashish, ijtimoiy tarmoqlarda faol bo‘lish yoki biznes g‘oyasiga ega bo‘lish orqali baholash yetarli emasligi asoslanadi. Baholash jarayonida real mahsulot yoki xizmat, foydalanuvchi

fikri, jamoaviy ish sifati va shakllangan kompetensiyalar ham hisobga olinishi taklif etiladi.

Uchinchidan, loyiha natijalarini keyingi tashabbuslarning boshlang‘ich nuqtasiga aylantiruvchi qayta aloqa mexanizmi modelga kiritiladi. Bu yondashuv yoshlar faoliyatini bir martalik tadbirlar yig‘indisi sifatida emas, balki tajriba to‘plash va natijalarni izchil yaxshilash jarayoni sifatida ko‘rib chiqish imkonini beradi. Mazkur yangiliklar mavjud nazariy yondashuvlar asosida shakllantirilgan mualliflik sintezidir. Modelning samaradorligi hali empirik tekshiruvdan o‘tkazilmagan; uni ilmiy jihatdan yanada mustahkamlash uchun ta’lim muassasalari va yoshlar loyihalari misolida amaliy sinovlar o‘tkazish talab etiladi.

Taklif etilgan modelni oliy ta’lim muassasalari, yoshlar tashkilotlari, tadbirkorlik klublari va ijtimoiy loyihalar faoliyatiga tatbiq etish mumkin. Bunda asosiy vazifa yoshlarni ko‘proq tadbirlarga jalb qilish bilangina cheklanmay, ularning tashabbuslari orqali qanday amaliy natijalarga erishilganini aniqlashdan iborat. Modelni amaliyotga joriy etishda quyidagi baholash mezonlaridan foydalanish taklif etiladi.

Baholash yo‘nalishi	Asosiy mezonlar	Tekshirish usuli
Tadbirkorlik kompetensiyasi	Ehtiyojni aniqlash, biznes yoki loyiha rejasini ishlab chiqish, xarajatlarni hisoblash	Loyiha rejasi va amaliy topshiriqlar
Raqamli kompetensiya	Raqamli kontent yaratish, auditoriyani tahlil qilish, ma’lumotlardan mas’uliyatli foydalanish	Amaliy topshiriq va loyiha materiallari
Ijtimoiy yetakchilik	Vazifalarni taqsimlash, jamoaviy qaror qabul qilish, kelishmovchiliklarni hal etish	Jamoa faoliyatini kuzatish va ishtirokchilar fikri
Amaliy natija	Ishlab chiqilgan mahsulot, xizmat yoki amalga oshirilgan loyiha	Loyiha yakuni va foydalanuvchilar fikri
Takomillashish	Olingan xulosalar asosida yechimni qayta ishlab chiqish	Dastlabki va yakuniy natijalarni solishtirish

Ushbu mezonlar modelning amaliy jihatdan tekshirilishiga imkon beradi. Biroq ular hozircha taklif etilayotgan baholash tizimidir; muayyan ta’lim muassasasida qo‘llashdan oldin mezonlarning o‘lchov usullari va baholash tartibi ishlab chiqilishi kerak. Amaliyotda, masalan, talabalar sport musobaqasini tashkil etish loyihasini olaylik. Dastlab ishtirokchilarning ehtiyoji aniqlanadi, keyin xarajatlar va tashkiliy reja tuziladi. Raqamli vositalar yordamida ro‘yxatdan o‘tish, axborot tarqatish va tadbirni yoritish yo‘lga qo‘yiladi. Jamoa a’zolari vazifalarni taqsimlaydi, tadbir yakunida esa ishtirokchilar soni, xarajatlar, qoniqish darajasi va tashkiliy kamchiliklar tahlil qilinadi. Natijada loyiha faqat bir martalik tadbir bo‘lib qolmay, keyingi tashabbuslarni yaxshilash uchun tajriba manbaiga aylanadi. Shunga o‘xshash yondashuv talabalar startaplari, volontyorlik loyihalari, media tashabbuslari va mahalliy muammolarni hal etishga qaratilgan faoliyatlarda ham qo‘llanishi mumkin.

Amaliy tavsiyalar

1. Loyiha asosida o‘qitishni rivojlantirish. Talabalar nazariy bilimlarni real ehtiyojga javob beradigan loyihalarda qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘lishi kerak.
2. Raqamli ko‘nikmalarni amaliy topshiriqlar bilan mustahkamlash. Faqat platformalardan foydalanishni emas, balki ma’lumotlarni tahlil qilish, sifatli kontent yaratish va natijalarni baholashni ham o‘rgatish lozim.
3. Yetakchilikni jamoaviy mas’uliyat orqali rivojlantirish. Loyihalarda vazifalarni taqsimlash, qaror qabul qilish va natijalar uchun javobgarlikni baham ko‘rish imkoniyatlari yaratilishi zarur.
4. Loyihalarning natijalarini muntazam qayd etish. Ishtirokchilar soni bilan cheklanmay, yaratilgan mahsulotlar, foydalanuvchilar fikri, shakllangan ko‘nikmalar va loyiha davomiyligini ham baholash kerak.
5. Tajriba almashish tizimini shakllantirish. Tugallangan loyihalarning muvaffaqiyatli jihatlari va kamchiliklari tahlil qilinib, keyingi tashabbuslar uchun foydalanilishi maqsadga muvofiq.

O‘zbekiston sharoitida ushbu yondashuv yoshlarning intellektual, ijodiy va ijtimoiy salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosatining maqsadlari bilan uyg‘unlashishi mumkin. Bunda ta’lim muassasalari yoshlarning mustaqil

tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlovchi, amaliy tajriba orttirishiga va natijalarini tahlil qilishiga yordam beruvchi muhit yaratishi muhim.

Xulosa. Tadqiqot natijasida yoshlar tadbirkorligi, raqamli texnologiyalar va ijtimoiy yetakchilikni o‘zaro bog‘liq rivojlanish yo‘nalishlari sifatida ko‘rib chiqish zarurligi asoslandi. Ularning har biri yoshlarning salohiyatini rivojlantirishda alohida vazifani bajaradi: tadbirkorlik ehtiyojni aniqlash va qiymat yaratishga, raqamli texnologiyalar axborot almashinuvi hamda yechimlarni kengaytirishga, ijtimoiy yetakchilik esa jamoaviy harakat va resurslarni muvofiqlashtirishga xizmat qiladi. Maqolada ishlab chiqilgan mualliflik modeli ushbu yo‘nalishlarni besh bosqichda birlashtiradi: ehtiyojni aniqlash, qiymat yaratish g‘oyasini ishlab chiqish, raqamli vositalar orqali sinash va kengaytirish, jamoaviy amalga oshirish hamda natijalarni baholash. Modelning muhim jihati natijalarni baholashdan olingan xulosalarning yangi tashabbuslarni takomillashtirishga qayta yo‘naltirilishidir. Tadqiqotning ilmiy hissasi uch yo‘nalish o‘rtasidagi funksional bog‘liqlikni tizimlashtirish, yoshlar faoliyatini baholash mezonlarini taklif etish va loyiha natijalaridan uzluksiz o‘rganish mexanizmi sifatida foydalanishni asoslashdan iborat. Ushbu yondashuv yoshlarning rivojlanishini faqat faoliyatda qatnashish bilan emas, balki amaliy natija, shakllangan kompetensiya va loyihani takomillashtirish qobiliyati bilan baholashga imkon beradi. Shu bilan birga, taklif etilgan model nazariy-konseptual xarakterga ega. Uning amaliy samaradorligini aniqlash uchun talabalar va yoshlar jamoalari ishtirokida loyihalar tashkil etish, dastlabki va yakuniy kompetensiyalarni solishtirish, foydalanuvchilar fikrini yig‘ish hamda olingan natijalarni tizimli tahlil qilish zarur. Kelgusidagi tadqiqotlarda modelning turli yoshlar guruhlari, ta’lim muassasalari va loyiha turlarida qo‘llanish imkoniyatlarini o‘rganish, shuningdek, tadbirkorlik, raqamli kompetensiya va yetakchilik o‘rtasidagi munosabatlarni empirik ma’lumotlar asosida tekshirish maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Schumpeter, J. A. The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1934.

2. Drucker, P. F. Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles. New York: Harper & Row, 1985.

3. Bacigalupo, M., Kampylis, P., Punie, Y., van den Brande, L. EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016.

4. Northouse, P. G. Leadership: Theory and Practice. 9th ed. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, 2021.

5. OECD. The Digital Transformation of SMEs. OECD Studies on SMEs and Entrepreneurship. Paris: OECD Publishing, 2021.

6. Herani, R. Promote or Inhibit? Examining the Influence of Youth Digital Advocacy on Digital Social Entrepreneurship. Social Enterprise Journal. 2024. Vol. 20, No. 5. P. 654–677.

7. Alzate, P., Mejía-Giraldo, J. F., Jurado, I., Hernandez, S. va boshqalar. Research Perspectives on Youth Social Entrepreneurship: Strategies, Economy, and Innovation. Journal of Innovation and Entrepreneurship. 2024. Vol. 13. Article 49.

8. UNESCO Institute for Statistics. A Global Framework of Reference on Digital Literacy Skills for Indicator 4.4.2. Montreal: UNESCO Institute for Statistics, 2018.

9. Bah, F., Sidibe, M., Traore, F. Digital Skills Assessment for Youth Entrepreneurs in Mali. World Bank Group, 2025. Report No. 207826.

10. International Labour Organization. Global Employment Trends for Youth 2024: Decent Work, Brighter Futures. Geneva: ILO, 2024.

11. O‘zbekiston Respublikasining “Yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risida”gi Qonuni. 2016-yil 14-sentabr, O‘RQ-406-son.

12. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Yangi tahrir, 2023-yil 30-aprel.